

Asia: VN/1245/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Huomiot esityksen taustasta, tavoitteista ja nykytilan kuvauksesta: jaksot 1 - 3

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Huomiot esityksen nykytilan kuvauksesta ja vaikutuksista: jakso 4

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Yleiset huomiot terveydensuojelulaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 16 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Teveydensuojelulaki 16 a § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 § Yleiset laatuvaatimukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 a § Laatuvaatimuksista poikkeaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 17 b § Vedentuotantoketjussa käytettävät kemikaalit, materiaalit ja tuotteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 § Talousvettä toimittavan laitoksen toiminnan hyväksyminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 18 a § Ilmoitusvelvollisuus vedenjakelualueesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 § Riskiperusteisen lähestymistavan yleiset periaatteet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 a § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 b § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 19 c § Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 20 § Talousveden laadun valvonta ja tiedottaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 20 a § Talousveden välityksellä leviävän epidemian tai muun terveyshaitan ehkäiseminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 21 § Tietokokonaisuudet

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 47 § Viranomaisen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 49 a § Tutkimuslaboratoriot

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulaki 49 b § Tutkimuslaboratorioiden valvonta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Terveydensuojelulain liite

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Yleiset huomiot vesihuoltolaista

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valtakunnallinen Vesihuoltopalvelut-yksikkö on tutustunut hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä

eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Vesihuoltopalvelut-yksikkö on keskittynyt lausunnossaan pääasiassa vesihuoltoon liittyviin kokonaisuuksiin, kuten vesihuoltolakiin suunniteltuihin muutosehdotuksiin ja ELY-keskukselle suunniteltuihin tehtäviin. Vesi-huoltopalvelut-yksikkö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Vesihuoltopalvelut-yksikkö kantaa huolta valvonnan päällekkäisyydestä sekä erityisesti mahdollisesta rinnakkaisvalvonnasta eri valvontaviranomaisten kesken. Esityksen mukaan laitosten toiminnasta talousveden osalta säädetään vesihuoltolaissa ja terveydensuojelulaissa sekä niiden nojalla annetuin alemman astein säädöksiin. Lainsäädännön päällekkäisyyksien välttämiseksi on päädytty ratkaisuun, jossa juomavesidirektiivin edellyttämät säännökset sisällytettäisiin kunkin asianomaisen ministeriön sektorilakeihin. Vesihuoltopalvelut-yksikkö muistuttaa, että esimerkiksi nykyisestä ELY-keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen rinnakkaisesta vesihuoltolain valvontavastuusta saatu kokemus osoittaa, että rinnakkaisvalvonta hämärtää valvontavastuita ja valvontatoimenpiteisiin tarttumista sekä aiheuttaa myös epäselvyyttä valvonnan piiriin kuuluville laitostoimijoille.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että nykyisten ja erilaisten tietojärjestelmien ja sopimattomien paikkatieto-ohjelmien yhteensopivuuden varmistamiselle (poikkihallinnollinen käytettävyys) tulee varata riittävästi aikaa ja osoittaa taloudellisia panostuksia. Tämä on tarpeen ottaa huomioon ehdotettuja lainsäädäntömuutoksia viimeisteltäessä sekä viime kädessä digitaalisen valvonta- ja riskienarviointityön käyttöönotossa.

8.2 Vesihuoltolain nojalla annettava valtioneuvoston asetus

Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että ehdotus vesihuoltolain nojalla annettavasta asetuksesta on lähtökohtaisesti tärkeä laitosten ja valvontaviranomaisten toiminnan kannalta. Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää hyvänä, että asetuksessa säädettäisiin EU:n lainsäädännön täytäntöönpanemiseksi tarkemmin vesihuoltolaitoksen vesihuoltolain 16 §:n mukaisesta velvollisuudesta toimittaa pyytämättä veden hinta-, laatu- ja kulutustietoja asiakkaalle ja asiakkaan velvollisuudesta välittää nämä tiedot talousveden loppukäyttäjälle.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö ehdottaa pohdittavaksi myös asiaa, jossa asetuksella annettaisiin tarkentavaa sääntelyä vesihuoltolaitoksen 15 §:n nojalla suorittamasta raakaveden tarkkailusta ja raakavedestä tarkkailtavien muuttujien valinnasta.

Mikäli asetuksella tarkennetaan vesihuoltolaitoksen 15 §:n nojalla suorittamaa raakaveden tarkkailua ja raakavedestä tarkkailtavien muuttujien valintaa, tulee huolehtia siitä, että laitokselle ei aiheudu tästä päällekkäistä tai ristiriitaista velvoitetta suhteessa eri viranomaisiin. Sama koskee viranomaisvalvontaa. Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että esimerkiksi tutkittavia muuttujia ja tutkimustiheyksiä ei välttämättä tulisi määritellä asetuksessa, sillä vesihuoltolaitoksen raakaveden

laadun ja määrän seurannan tulee perustua laitoksen omaan selvilläolovelvollisuuteen, riskinarviointiin sekä laitos- ja ottamokohtaisiin tarpeisiin.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää tärkeänä, että vesihuoltolain nojalla annettavassa valtio-neuvoston asetuksessa selvennettäisiin ja tarkennettaisiin vesihuoltolain 15 a § mukaisen laitoksen häiriötilanteiden varautumissuunnitelman sisältövaatimuksista sekä VEETI-vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista. Nämä tarkennukset palvelisivat vesihuoltolaitosten omaa käytännön toimintaa ja varautumista sekä tietojen ja varautumis-suunnitelmien ajantasaisuuden valvontaa.

9.2. Vesihuoltolain siirtymäsäännökset

Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää ehdotusta siirtymäsäännöksestä ja sen ajallisesta kestosta hyvänä. Siirtymäsäännös on erityisen tärkeä vesihuoltolaitoksille, joilla ei ole ehdotetun lain voimaan tullessa kunnan hyväksymää toiminta-aluetta eikä ole siten ollut aikaisempaa velvollisuutta saattaa esim. tietojaan verkostojen sijainnista sähköiseen muotoon. Lisäksi ehdotettu siirtymäsäännös mahdollistaa vesihuoltolaitoksilla VEETI-vesihuollon tietojärjestelmän hallitun käyttöönoton ja tietojen toimittamisen sekä suunnitelman laatimisen häiriötilanteisiin varautumisesta.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että ehdotetun siirtymäsäännöksen toteutuminen ja valvonta edellyttävät viime kädessä myös vesihuoltolain nojalla annettavaa valtioneuvoston asetusta. Asetuksessa on tarpeen antaa tarkentavaa sääntelyä mm. vesihuollon tieto-järjestelmään toimitettavista tiedoista sekä häiriötilanteiden varautumissuunnitelman sisältövaatimuksista.

10 Toimeenpano ja seuranta

Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää ratkaisevan tärkeänä, että osiossa mainitut ohjaavat tahot yhdessä turvaavat riittävät osaamis- ja tietojärjestelmäresurssit.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää myös tärkeänä, että ehdotuksen edetessä maa- ja metsätalousministeriö seuraa ja varmistaa aktiivisesti Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikön resursoinnin riittävyttä vesihuoltolain valvonnan ja raakaveden laatuun liittyvään riskiarviointiin osallistumisen osalta (välttämätön lisäresurssitarve yht. 15 htv). Ehdotuksen mukaan vesihuoltolain mukaiset Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikön tehtävät lisääntyisivät merkittävästi.

Vesihuoltolaki 3 § Määritelmät

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää lähtökohtaisesti uutta laitosmääritelmäehdotusta (väh. 10 m³/d ja väh. 50 hlöä) pääasiassa hyvänä ja tarpeellisenä muutoksena nykyiseen laitosmääritelmään. Samalla vesihuoltolaitoksen määritelmän muuttaminen yhdenmukaistaisi vesihuollon toimialaa koskevaa lainsäädäntöä Suomessa. Joissakin yksittäisissä tapauksissa ehdotettu laitosmääritelmä ei kuitenkaan ole yksiselitteinen.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että ehdotetun laitosmääritelmän tullessa lainsäädäntöön, pienten toimijoiden (ehdotuksessa arvio 230–280 laitosta ja jotka toimivat myös juomavesidirektiivin mukaisten toimittamiskriteereiden alapuolella) nykyisten kunnan hyväksymien toiminta-alueiden supistaminen ei todennäköisesti riitä laitokselle kuuluvista vesihuoltolain vastuista ja velvoitteista irtaantumiseen, vaan kyseeseen voinee tulla myös erilliset laitosten toiminta-alueiden rauettamismenettelyt, ml. kiinteistöjen omistajien ja haltijoiden kuuleminen.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö esittää, että jatkotyössä otetaan huomioon myös toimiminen tilanteessa, jossa ehdotettu laitosmääritelmä on voimassa ja laitoksen toimittama/vastanottama vesimäärä/jätevesimäärä ja/tai laitoksen palvelema henkilömäärä vaihtelevat esitettyjen m³- ja hlö-määräarvojen molemmin puolin. Näiden ”rajatapaustilanteiden” huomioon ottamiseksi on tarpeen yksiselitteisesti arvioida ja varmistaa lainsäädännön vastuiden ja velvoitteiden täyttämistarvetta. Samalla se tukee valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että ehdotettu laitosmääritelmämuutos tuo tullessaan paljon pieniä laitostoimijoita, joilla ei ole mahdollisuutta eikä riittäviä resursseja huolehtia esitettyistä vaatimuksista. Samalla se teettää valtavasti työtä valvontaviranomaisille ilman merkittävää vaikutusta vesihuoltopalveluiden kokonaistoimivuuden kannalta. Vesihuoltolaitoksen määritelmää tuleekin valmistella huolellisesti ja samalla arvioida pykälittäin sen vaikutukset. Vesihuoltopalvelut-yksikkö esittää harkittavaksi laitosmääritelmämuutoksen toteuttamista vasta myöhemmän lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä.

Vesihuoltolaki 4 § Viranomaiset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Lausuntopyyntömateriaalissa käytetään ELY-keskuksesta useita erilaisia toimijamainintoja, kuten: ELY-keskus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Etelä-Savon ELY-keskus ja Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Vesihuoltopalvelut-yksikölle jää epäselväksi, milloin tarkoitetaan esimerkiksi Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikköä tai jokaista alueellista ELY-keskusta omilla alueillaan. Esimerkiksi uuden 4 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen osallistuisivat tarvittaessa toimialoillaan vesihuoltolaitoksen

suorittamaan terveydensuojelulaissa tarkoitettuun raakaveden riskienhallintaa varten tarvittavien ympäristötietojen kokoamiseen sekä riskienhallinnan toimenpiteiden tunnistamiseen. Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että toimijakysymystä on jatkotyössä tarpeen täsmentää, vaikka vesihuoltolaissa määritetty ELY-valvontatehtävävastuu kuuluu lähtökohtaisesti Vesihuoltopalvelut-yksikölle.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää tarpeettomana ehdotetun riskienhallintatehtävän siirtämistä vesihuoltolain valvojille. Ehdotetussa riskinarvioinnissa ei ole varsinaisesti tarkoitettu vesihuollon asiantuntijuuteen liittyvää asiantuntijuutta, vaan tietotarpeet liittyvät laitoksen omien riskitoimintoihin lisäksi pääasiassa vesientilaan ja laatuun. Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että ehdotettu tehtävä sisältyy, nykyisin ja jatkossa, pääasiallisesti alueellisten ELY-keskusten tehtäviin mm. vesienhoito-, laitosvalvonta- ja pima-asiantuntijuuden osalta. Lisäksi alueelliset ELY-keskukset toimittavat jo nykyisellään tietoja kuntien terveydensuojeluun riskinarviointia varten. Vesihuoltopalvelut-yksikkö toteaa, että ehdotus tarkoittaisi ELY-keskuksen sisäisen työn päällekkäisyyden lisääntymistä.

Juomavesidirektiivin keskeisenä tavoitteena on talousveden terveydellisen laadun turvaaminen talousveden laatuvaatimusten ja riskienhallinnan keinoin huomioon ottaen koko vedentuotanto- ja vedenjakelujärjestelmä. Direktiivissä säädetään vedenmuodostumisalueen riskienhallinnasta tarkemmin kuin voimassa olevassa lainsäädännössä. Juomavesidirektiivillä pyritään hyödyntämään vesipuitedirektiiviin perustuvaa vesienhoidon suunnittelun järjestelmää ja siinä kerättyä tietoa riskien arviointityössä.

Vuoden 2022 alusta lähtien on ELY-keskusten vesihuoltolain mukaiset tehtävät keskitetty Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikköön. Ehdotuksessa esitetään vesihuoltolaissa säädettäväksi ELY-keskuksen samoin kuin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten osallistumisesta WSP-periaatteen mukaiseen riskienhallintaan. Mikäli ELY-keskuksen osallistumisesta WSP-periaatteen mukaiseen riskienhallintaan säädetään vesihuoltolaissa, on ainoa toimivaltainen toimija silloin Vesihuoltopalvelut-yksikkö.

Alueelliset ELY-keskukset huolehtivat vesienhoitolain (Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä) mukaisista tehtävistä. Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että vedenmuodostumisalueen riskinarviointi on keskeisesti tunnistettavissa osaksi vesienhoidon tehtävien tiedon tuotannon ja suunnittelun kokonaisuutta. Lisäksi Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että kirjaamalla vesihuoltolakiin tehtäviä, jotka ovat keskeisesti tunnistettavissa osana vesienhoitolain mukaisia tehtäviä, paitsi, lisätään ELY-keskuksissa sisäisen työn päällekkäisyyttä, myös heikennetään mahdollisuutta viedä tarkoituksenmukaisella tavalla keskeistä tavoitetta edistää raakaveden muodostumisalueen riskinarviointia. Vesihuoltopalvelut-yksikkö esittää ehdotuksessa mainittujen kirjausten ja riskinarvioinnin uudelleen arviointia tältä osin.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö muistuttaa, että nykyisen talousvesiasetuksen soveltamisohjeen mukaan mm. ELY-keskuksen asiantuntijoiden sekä kunnan eri toimialojen (ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta, kaavoitus, pelastusviranomaisen) tulee tarpeen mukaan olla mukana riskinarviointityössä (ja ainakin olla tietoisia asian vireilläolosta). Esimerkiksi Lounais-Suomen alueen kuntavalvojilta saadun palautteen perusteella yhteistyön syventämiselle ei ole tarvetta nykyisestä. Kunnat pitävät ELY-keskuksen vesihuoltolain valvojen roolia ao. riskinarvioinnissa melko pienenä. Lisäksi ELY-keskuksilla käytössä olevat ja riskinarvioinnissa tarvittavat pääasialliset tiedot löytyvät ja ovat hyödynnettävissä jo nykyisellään ympäristöhallinnon tietojärjestelmistä.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö pitää esitystä hyvänä, että uudessa 5 momentissa säädettäisiin Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tehtävistä juomavesidirektiiviin liittyvässä täytäntöön-panon seurannassa ja toimeenpanossa.

Vesihuoltolaki 15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltopalvelut-yksikkö kannattaa pykälän muuttamista esityksen mukaisesti.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö esittää tarkennettavaksi kohtaa ”Tiedot verkostojen sijainnista on saatettava sähköiseen muotoon” siten, että tiedot vesihuoltoverkostojen sijainnista on saatettava paikkatietomuotoon. Vesihuoltopalvelut-yksikkö toteaa, että paikkatietomuototermiä on käytetty myös TSL:n 18 a §, jossa säädetään uutena asiana vedenjakelualueiden digitoinnista. Vesihuoltopalvelut-yksikkö katsoo, että on tarpeellista siirtyä nykyisistä skannatuista paperikartoista (pdf) paikkatietojen laajempaan käyttöön ja hyödyntämiseen. Samalla tämä muutos tarkentaisi myös epämääräistä ilmaisua ”sähköinen” tässä yhteydessä.

Lisäksi Vesihuoltopalvelut-yksikkö esittää, että päällekkäisyydet terveydensuojelulain kanssa tulee jatkotyössä tarkistaa ja poistaa. Esimerkiksi nykyinen vesihuoltolain 15 § on osoittanut, että se on päällekkäinen terveydensuojelulain 20.2 §:n kanssa ja siten vesihuoltolaitoksen selvillä- ja tarkkailuvelvollisuudesta ja noudattamisen valvonnasta säädetään tyhjentävästi jo terveydensuojelulaissa.

15 a §. Vesihuoltolaitoksen palvelujen turvaaminen häiriötilanteessa

Vesihuoltopalvelut-yksikkö kannattaa pykälän muuttamista esityksen mukaisesti.

15 b §. Vesihuollon häiriötilanteista ilmoittaminen

Vesihuoltopalvelut-yksikkö kannattaa pykälän muuttamista esityksen mukaisesti.

Vesihuoltolaki 16 § Tiedottamisvelvollisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltopalvelut-yksikkö kannattaa pykälän muuttamista esityksen mukaisesti.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö toteaa, että jatkotyössä on kuitenkin tarpeen selventää ja yksilöidä, mikä valvontataho vastaa veloitteen toteutumisen valvonnasta ja miten valvontatyö on ajateltu käytännössä toteutettavan. Lisäksi esityksen kohta: "Vesihuoltolaitoksen asiakkaan tulee välittää 3 momentissa tarkoitetut tiedot talousveden loppukäyttäjälle" edellyttää selventämistä ja yksilöimistä valvontatahosta valvontatyön käytännön toteutuksesta.

Vesihuoltolaki 16 a § Asiakirjojen julkisuus

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltopalvelut-yksikkö kannattaa uuden 16 a § lisäämistä vesihuoltolakiin.

Vesihuoltolaki 20 d § Vesihuollon tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vesihuoltopalvelut-yksikkö kannattaa pykälän muuttamista esityksen mukaisesti.

Vesihuoltopalvelut-yksikkö ehdottaa, että joko ao. pykälässä tai lain yksityiskohtaisissa perusteluissa täsmennetään tietojen ajan tasalla pitoa ja toimittamista seuraavasti: "Vesihuoltolaitos pitää perustietonsa ajan tasalla ja toimittaa vähintään kerran vuodessa vesihuollon tietojärjestelmään vesihuoltopalvelujensa hinnat ja niiden määräytymisperusteet sekä tiedot, joita tarvitaan vesihuollon tehokkuuden, laadun ja kannattavuuden kuvaamiseksi."

Vesihuoltopalvelut-yksikkö ehdottaa myös, että joko ao. pykälässä tai lain yksityiskohtaisissa perusteluissa täsmennetään Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) vastuuta tietojärjestelmän kehittämisestä, ylläpidosta ja laitoksille tarjottavasta asiakaspalvelusta. Kokemus on osoittanut, että monella laitoksella on edelleen virheellinen käsitys SYKE:n roolista. Vesihuoltopalvelut-yksikkö esittää asian muotoilua esimerkiksi seuraavasti: "Suomen ympäristökeskus vastaa vesihuollon tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta. Tarvittaessa ylläpidossa tehdään yhteistyötä Etelä-Savon ELY-keskuksen Vesihuoltopalvelut-yksikön kanssa."

Ympäristönsuojelulaki 222 § Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Markkinavalvontalaki 1 § Soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Lammila Jyrki
Etelä-Savon ELY-keskus - Vesihuoltopalvelut -yksikkö